

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee

Teie 23.04.2026

Meie 14.05.2026

nr 8-1/26/1108-30,
HTM/26-0233/-2K
nr 8-2/1272

Kutse- ja oskuste seaduse eelnõu kooskõlastamine

Lugupeetud minister

Haridus- ja Teadusministeerium on saatnud Justiits- ja Digiministeeriumile kooskõlastamiseks kutse- ja oskuste seaduse eelnõu. Justiits- ja Digiministeerium kooskõlastab eelnõu järgmiste märkustega.

1. Palume täiendada **eelnõu § 14 lõiget 1 punktiga 4** järgmises sõnastuses:

„4) kutseandjal ei tohi olla võimalust piirata vaba ettevõtlust ega vaba ligipääsu teenuse- või kaubaturule.“.

Selgitus: haldusmenetluse seaduse kohaselt peab haldusorgan oma pädevust teostama õiguspäraselt, proportsionaalselt ja võrdse kohtlemise põhimõtet järgides. Kutse andmise õiguse delegeerimine eraõiguslikule ühingule võib kujutada endast haldusülesande üleandmist, mille puhul tuleb tagada, et menetlus jääb läbipaistev, objektiivne ega sea põhjendamatuid piiranguid isikute õigustele. Kui näiteks mingit kindlat tegevusala koondav ühing saab kontrolli teiste isikute turule sisenemise tingimuste üle (kuna tema saab ainult kutset anda), tekib oht, et otsustamine ei ole neutraalne ega erapooletu, vaid lähtub ärihuvist. Konkurentsioiguse seisukohast ei tohi selline delegeerimine kaasa tuua turule sisenemise põhjendamatut takistamist ega olemasolevate turuosaliste soodustamist. Vastasel juhul võib see moonutada konkurentsi ning rikkuda võrdse kohtlemise ja ausa konkurentsi põhimõtteid.

2. **Eelnõu § 14 lg 7** – kõnealune säte näeb ette, et teiste konkursil osalejatega seotud isikuandmeid säilitatakse kuni üks aasta konkursi lõppemisest. Kuna andmete säilitamise tähtaega kuskil rakendusaktis ei täpsustata, siis tuleb seaduses ette näha konkreetne tähtaeg, seega tuleb välja jätta sõna „kuni“.

3. Teeme ettepaneku täiendada **eelnõu § 16 lõikega 4** järgmises sõnastuses:

„(4) Kutseandja tegevuse eest vastutab riik.“.

Selgitus: selguse huvides tuleb eelnõus ära märkida, et kutse andja tegevuse eest vastutab riik.

4. **Eelnõu § 27 lg-d 1 ja 2** – kõnealuse sättega nähakse ette isikuandmete töötlemise reeglid kutse andmisel. Kuna lõige 1 näeb ette laiema isikuandmete töötlemise võimaluse, lubades

kutse andjal töödelda ükskõik milliseid isikuandmeid, mis aga ei ole kindlasti proportsionaalne, siis palume lõiked 1 ja 2 sõnastada ühe lõikena näiteks järgmiselt:

„(1) Käesolevas seaduses sätestatu kohaselt kutse andmiseks, kutse kehtivuse kontrollimiseks ja kutse taastõendamiseks töötleb kutse andja kutse taotleja ja kutset omava isiku üldandmeid, hariduse ja kvalifikatsiooniga seotud andmeid, varasema õppe, täienduskoolituse ja töökogemuse andmeid, kutseeksami ja muude hindamiste tulemusi, kutsekomisjoni ja hindamiskomisjoni töö käigus koostatud hinnanguid ning andmeid kutse kehtivuse ja kutse taastõendamise kohta.“

5. **Eelnõu § 27 lg 3** – kõnealuse sättega nähakse ette säilitamise tähtajad. Juhime tähelepanu, et seaduses tuleb ette näha üksnes isikuandmete säilitamise tähtaeg ja see peab olema ette nähtud konkreetse tähtajana, mis võib seisneda ka sündmuse saabumises. Seega palume ette näha seaduses konkreetne säilitamise tähtaeg. Juhul, kui seaduse alusel antakse ka rakendusakt, milles on võimalik säilitustähtaegu täpsustada, siis tuleb seaduses näha ette maksimaalne säilitamise tähtaeg. Lisaks eelnevalt tuleb sättest välja jätta, et säilitustähtaja möödumisel andmed hävitatakse või antakse üle Rahvusarhiivile arhiiviseaduses sätestatud korras, kuna säilitustähtaeg tähendabki seda, et andmed kustutatakse, anonüümitakse või antakse üle Rahvusarhiivile, kes säilitab neid edasi tema suhtes kehtivate normide alusel.

6. **Eelnõu § 54 punktiga 4** muudetakse lõhkematerjaliseaduse paragrahvi 50 järgmiselt:

„§ 50. Pädevustunnistuse taastõendamise või kutseta töötamine

Käesoleva seaduse alusel nõutava pädevustunnistuse taastõendamise või kutseta tegutsemise eest tegevusalal, millel nõutakse töötajalt pädevustunnistust või kutset, – karistatakse rahatrahviga kuni 300 trahviühikut.“

Seletuskirjas on leheküljel 70 napisõnaline selgitus. Märgitakse, et lõhkematerjaliseaduses asendatakse läbivalt sõnad „kutse- või pädevustunnistus“ sõnadega „kutse või pädevustunnistus“ ning sõna „kutsetunnistus“ sõnaga „kutse“ vastavas käändes. Muudatus on tehniline ja selle eesmärk on tagada vastavus kutseseaduse uuendatud mõistetele.

Eelnõus on esitatud paragrahv 50 terviktekstina uues sõnastuses. Sel juhul tuleb selgitada ikka kogu teksti põhjalikumalt. Palume juurde lisada, mida tähendab „käesoleva seaduse alusel“. Kas selleks on konkreetsed sätted vastavas seaduses, kus need nõuded on kirjas, need sätted palume välja tuua.

7. Täiendavalt palume analüüsida, kas lisaks pädevustunnistuse taastõendamise või kutseta töötamisele ei peaks karistatav olema ka pädevustunnistuse taastõendamise või kutseta töötamise võimaldamine, töötamise tingimuste rikkumise võimaldamine.

Praegu on ettenähtud vastutus üksnes füüsilisele isikule. See tähendab, et juhul, kui tööandja, juriidiline isik sellist töötamist võimaldab, teenib tulu, siis sellist tegevust ei peetagi taunimisväärseks. Kogu vastutus on pandud vaid töötajale. Üksnes füüsiline isik saab karistada, aga juriidiline isik, kes sellise isiku tööle võttis, ei kontrollinud, kas töötajal on olemas pädevustunnistus või kutse, samuti lubab tal jätkuvalt ka töötada, ei vastuta millegi eest. Meie arvates peaks olema karistatav ka sellise tegevuse võimaldamine. Nii nagu on näiteks sätestatud vastutus välismaalaste seaduse §-des 300, 301.

Eelnõus on kavandatud vastutussätte muutmine. Asjakohane on kooskõlastustabelis esitatud väide, et tegemist on sisulise karistusõigusliku regulatsiooni muutmise ettepanekuga. Nõustuda ei saa aga arvamusega, et teema väljub kutseseaduse eelnõu reguleerimisalast.

Kutseseaduse eelnõu käsitleb mh ka lõhkematerjaliseaduse vastutusnormi. Uue nimetusega kutse- ja oskuste seaduse eelnõus on esitatud lõhkematerjaliseaduse muutmine, pakutakse välja konkreetne säte uues sõnastuses, käsitletakse pädevustunnistuse taastõendamise või kutseta tegutsemist. Ei ole selge, miks väidetakse, et see kõik väljub kutseseaduse eelnõu reguleerimisalast.

8. Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failides jäljega tehtud normitehniliste ja keelemärkustega ning märkustega eelnõu mõju kohta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad:

1. Eelnõu fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega
2. Seletuskirja fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega

Markus Ühtigi 51914873
Markus.Yhtigi@justdigi.ee

Einar Hillep
Eleri Kästik
Helen Uustalu
Birgit Hermann
Inge Mehide